

สถานการณ์การผลิตและการค้าปลานิลและผลิตภัณฑ์ในปี 2559 และแนวโน้มปี 2560

เกวลิน หนูฤทธิ์
กลุ่มเศรษฐกิจการประมง กรมประมง

1. สถานการณ์การผลิต

ผลผลิตปลานิลจากการเพาะเลี้ยงเบื้องต้นในปี 2559 ปริมาณ 176,463 ตัน ลดลง -2.9% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 1, ภาพที่ 1) เนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวน และปัญหาภัยแล้งหลายพื้นที่ของประเทศตั้งแต่ช่วงปลายปี 2558 ต่อเนื่องถึงกลางปี 2559 โดยปริมาณน้ำในเขื่อนต่างๆอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงปลา ช่วงหน้าแล้งเกษตรกรจำเป็นต้องเร่งจับผลผลิตจำหน่ายก่อน เนื่องจากไม่มีน้ำมาเติมลงในบ่อเลี้ยงสำหรับการถ่ายเทน้ำ อีกทั้งฤดูฝนปีนี้มาล่าช้ากว่าปกติ เกษตรกรต้องชะลอการเลี้ยงปลานิลออกไป และเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนก็ยังประสบกับพายุฤดูฝนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง สำหรับภาคใต้ก็ประสบภัยน้ำท่วมช่วงปลายปี

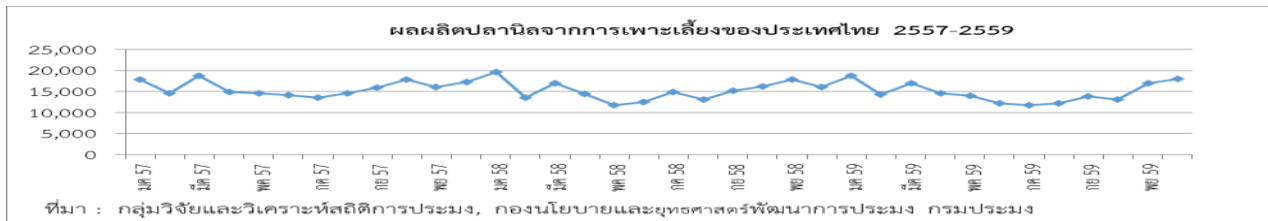
สำหรับปี 2560 คาดว่า มีปริมาณผลผลิตปลานิล 185,902 ตัน เพิ่มขึ้น +5.3 % เมื่อเทียบกับปี 2559 เนื่องจากคาดว่าปริมาณน้ำในเขื่อนมีค่อนข้างสูงกว่าในปีที่ผ่านมา ทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการเลี้ยงในรอบปี โดยเกษตรกรสามารถขยายเนื้อที่เลี้ยง เพิ่มอัตราการปล่อยลูกพันธุ์ และเพิ่มรอบของการเลี้ยงปลานิลได้มากขึ้น

ตารางที่ 1 ปริมาณผลผลิตปลานิลจากการเพาะเลี้ยง ปี 2558 -2559

(หน่วย : ตัน)

เดือน	2558	2559	%Δ 59/58	%Δ 59
ม.ค.	19,685	18,707	-5.0	16.4
ก.พ.	13,477	14,334	6.4	-23.4
มี.ค.	16,932	16,993	0.4	18.5
เม.ย.	14,369	14,621	1.7	-14.0
พ.ค.	11,760	13,945	18.6	-4.6
มิ.ย.	12,433	12,124	-2.5	-13.1
ก.ค.	14,897	11,776	-20.9	-2.9
ส.ค.	13,016	12,189	-6.3	3.5
ก.ย.	15,098	13,776	-8.8	13.0
ต.ค.	16,244	13,101	-19.4	-4.9
พ.ย.	17,782	16,885	-5.0	28.9
ธ.ค.	16,070	18,012	12.1	6.7
รวม	181,763	176,463	-2.9	
3 เดือน	50,094	50,034	-0.1	
6 เดือน	88,656	90,724	2.3	
9 เดือน	131,667	128,465	-2.4	
12 เดือน	181,763	176,463	-2.9	

ที่มา : กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง (ประเมินจากการลงลูกพันธุ์ปลานิล) ข้อมูล ณ วันที่ 11 มกราคม 2560

ภาพที่ 1 ปริมาณผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงปลานิล ปี 2557-2559

2. สถานการณ์ราคา

2.1 ราคาที่เกษตรกรขายได้หน้าฟาร์ม

ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้หน้าฟาร์มภาคกลางในปี 2559 ปลานิลขนาดเล็ก 29.06 บาท/กก. ขนาดกลาง 44.03 บาท/กก. และขนาดใหญ่ 51.36 บาท/กก. โดยทุกขนาดมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น +10.6 % , +5.9 % และ +3.5 % ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเนื่องจากผลผลิตในปีนี้อลดลงเล็กน้อยจากสภาพอากาศแปรปรวน ภัยแล้ง พายุในฤดูฝน และน้ำท่วมปลายปีในภาคใต้ (ตารางที่ 2 และภาพที่ 2)

2.2 ราคาขายส่ง

ราคาขายส่ง ณ ตลาดไทในปี 2559 ปลานิลขนาดเล็กอยู่ที่ระดับ 36.98 บาท/กก. ขนาดกลาง 46.87 บาท/กก. และขนาดใหญ่ 57.46 บาท/กก. โดยปลานิลทุกขนาดมีการปรับตัวลดลง -2.0 % , -10.3 % และ -5.8 % ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3 และภาพที่ 3)

2.3 ราคาขายปลีก

ราคาขายปลีก ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร ในปี 2559 ปลานิลขนาดกลางอยู่ที่ระดับ 60.36 บาท/กก. และขนาดใหญ่ 74.25 บาท/กก. โดยขนาดกลางปรับตัวลดลง -1.3 % ขณะที่ขนาดใหญ่ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย +0.4 % ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 4 และภาพที่ 4) เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 4 พบว่า ราคาขายปลีกที่ผู้บริโภคซื้อ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปลานิลยังคงเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคภายในประเทศมีความต้องการสูง ในขณะที่ผลผลิตปลานิลในปีนี้อลดลงเล็กน้อย

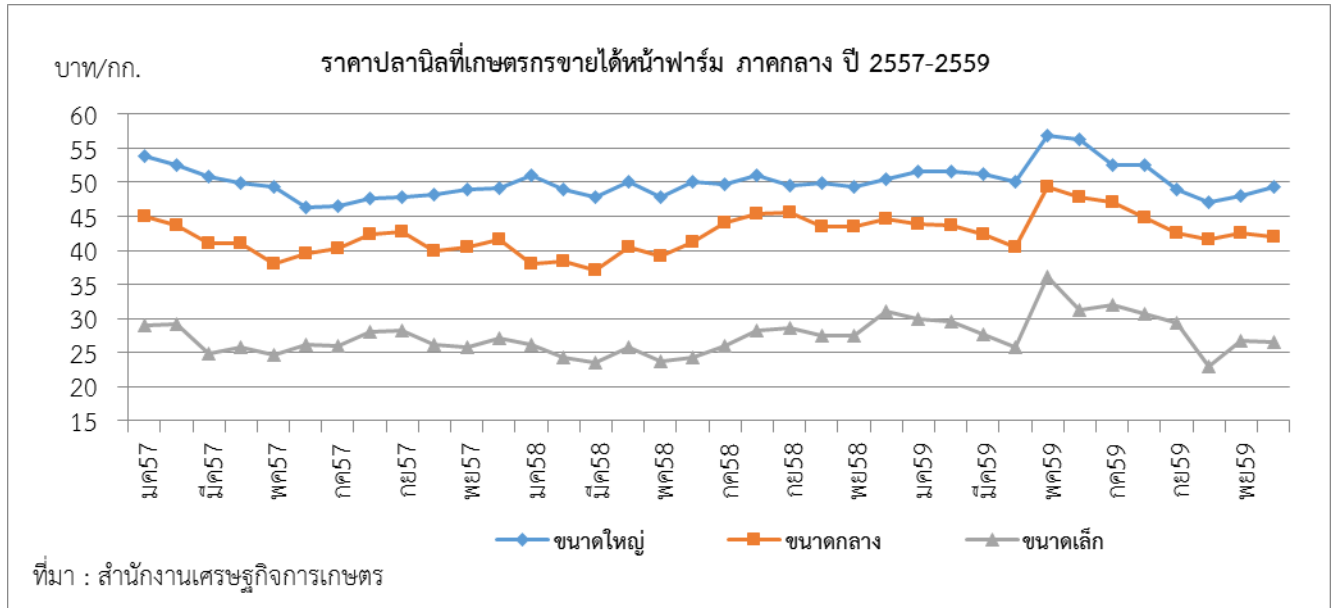
ตารางที่ 2 ราคาปลานิลที่เกษตรกรขายได้หน้าฟาร์ม ภาคกลาง ปี 2558-2559

หน่วย : บาท/กก.

เดือน	ขนาดเล็ก (5 ตัวขึ้นไป/กก.)			ขนาดกลาง (3-4 ตัว/กก.)			ขนาดใหญ่ (1-2 ตัว/กก.)		
	2558	2559	%Δ59/58	2558	2559	%Δ59/58	2558	2559	%Δ59/58
ม.ค.	26.07	30.00	15.1%	38.00	43.91	15.6%	51.07	51.60	1.0%
ก.พ.	24.29	29.63	22.0%	38.50	43.75	13.6%	48.90	51.68	5.7%
มี.ค.	23.52	27.64	17.5%	37.02	42.37	14.5%	47.79	51.24	7.2%
เม.ย.	25.81	25.81	-7.6%	40.50	40.50	-	50.08	52.33	4.5%
พ.ค.	23.71	36.15	52.5%	39.12	49.34	26.1%	47.87	56.91	18.9%
มิ.ย.	24.20	31.22	29.0%	41.20	47.90	16.3%	50.08	56.29	12.4%
ก.ค.	25.94	31.94	23.1%	44.07	47.11	6.9%	49.76	52.50	5.5%
ส.ค.	28.19	30.67	8.8%	45.38	44.76	-1.4%	50.95	52.50	3.0%
ก.ย.	28.70	29.43	2.5%	45.63	42.60	-6.6%	49.61	49.04	-1.1%

ต.ค.	27.55	22.98	-16.6%	43.44	41.61	-4.2%	49.81	47.08	-5.5%
พ.ย.	-	26.72	-	-	42.64	-	49.38	48.11	-2.6%
ธ.ค.	31.10	26.57	-14.6%	44.69	41.91	-6.2%	50.44	49.31	-2.2%
เฉลี่ย	26.28	29.06	10.6%	41.60	44.03	5.9%	49.65	51.36	3.5%
3 เดือน	24.63	29.09	18.1%	37.84	43.34	14.5%	49.25	51.51	4.6%
6 เดือน	24.60	30.08	22.3%	39.06	44.63	14.3%	49.30	52.97	7.4%
9 เดือน	25.60	30.28	18.3%	41.05	44.69	8.9%	49.57	52.43	5.8%
12 เดือน	26.28	29.06	10.6%	41.60	44.03	5.9%	49.65	51.36	3.5%

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาพที่ 2 ราคาปลานิลที่เกษตรกรขายได้หน้าฟาร์ม ภาคกลาง ปี 2557-2559

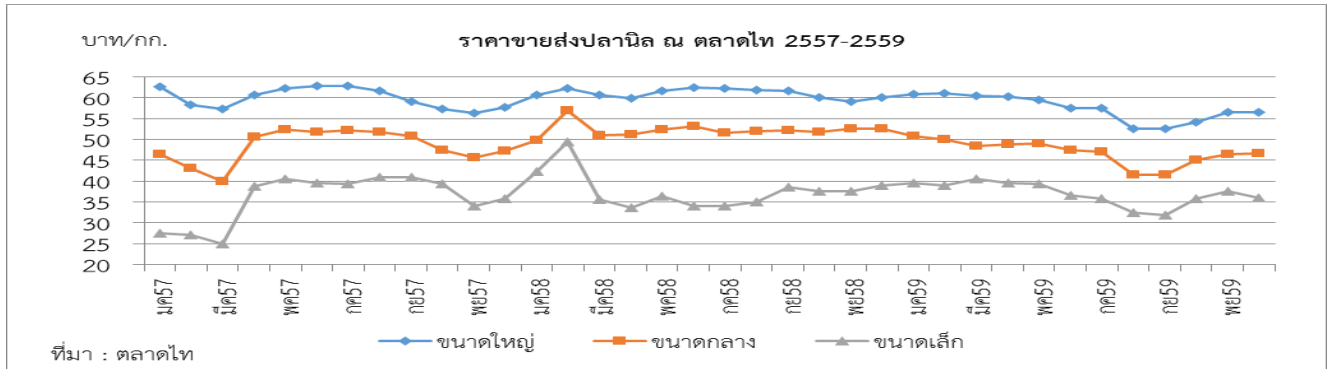
ตารางที่ 3 ราคาขายส่ง ปี 2558-2559

หน่วย : บาท/กก.

เดือน	ขนาดเล็ก (5 ตัวขึ้นไป/กก.)			ขนาดกลาง (3-4 ตัว/กก.)			ขนาดใหญ่ (1-2 ตัว/กก.)		
	2558	2559	%Δ59/58	2558	2559	%Δ59/58	2558	2559	%Δ59/58
ม.ค.	42.19	39.45	-6.5%	49.84	50.80	1.9%	60.65	60.88	0.4%
ก.พ.	49.38	39.03	-21.0%	56.84	49.91	-12.2%	62.18	61.10	-1.7%
มี.ค.	35.51	40.50	14.1%	51.02	48.31	-5.3%	60.56	60.53	0.0%
เม.ย.	33.53	39.45	17.7%	51.08	48.77	-4.5%	59.85	60.30	0.8%
พ.ค.	36.32	39.42	8.5%	52.32	48.95	-6.4%	61.66	59.47	-3.6%
มิ.ย.	34.08	36.48	7.0%	53.15	47.50	-10.6%	62.32	57.50	-7.7%
ก.ค.	34.03	35.73	5.0%	51.58	47.05	-8.8%	62.24	57.50	-7.6%
ส.ค.	35.05	32.50	-7.3%	52.00	41.50	-20.2%	61.88	52.50	-15.2%
ก.ย.	38.52	31.92	-17.1%	52.17	41.50	-20.5%	61.57	52.50	-14.7%
ต.ค.	37.58	35.73	-4.9%	51.84	45.05	-13.1%	59.95	54.21	-9.6%
พ.ย.	37.50	37.50	-	52.50	46.50	-11.4%	59.00	56.47	-4.3%

ธ.ค.	38.92	36.06	-7.3%	52.50	46.60	-11.2%	59.97	56.50	-5.8%
เฉลี่ย	37.72	36.98	-2.0%	52.24	46.87	-10.3%	60.99	57.46	-5.8%
3 เดือน	42.36	39.66	-6.4%	52.57	49.67	-5.5%	61.13	60.84	-0.5%
6 เดือน	38.50	39.06	1.4%	52.38	49.04	-6.4%	61.21	59.96	-2.0%
9 เดือน	37.62	37.16	-1.2%	52.22	47.14	-9.7%	61.29	58.03	-5.5%
12 เดือน	37.72	36.98	-2.0%	52.24	46.87	-10.3%	60.99	57.46	-5.8%

ที่มา : www.talaadthai.com

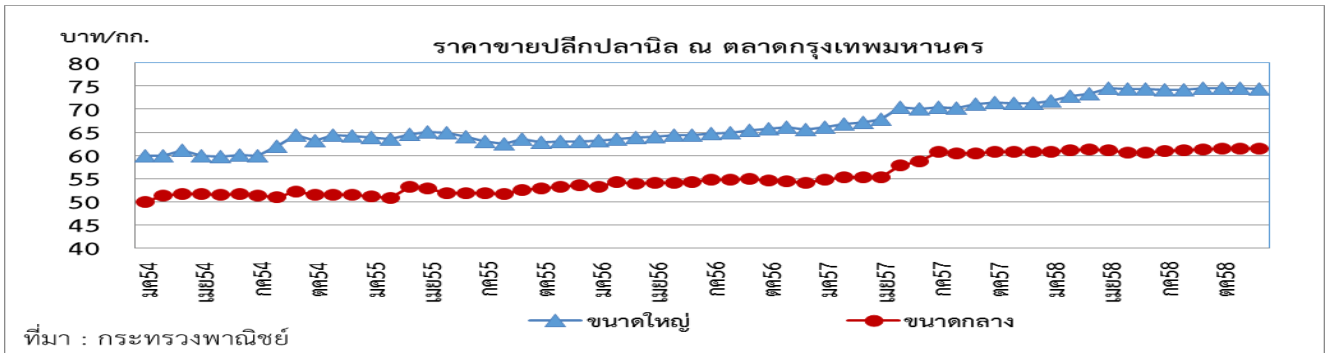
ภาพที่ 3 ราคาขายส่งปลานิล ณ ตลาดไท ปี 2557-2559

ตารางที่ 4 ราคาขายปลีก ปี 2558-2559

หน่วย : บาท/กก.

เดือน	ขนาดกลาง (3-4 ตัว/กก.)			ขนาดใหญ่ (1-2 ตัว/กก.)		
	2558	2559	%Δ59/58	2558	2559	%Δ59/58
ม.ค.	60.86	60.07	-1.3%	71.83	73.92	2.9%
ก.พ.	61.20	61.66	0.8%	72.82	73.76	1.3%
มี.ค.	61.32	61.32	0.0%	73.29	73.86	0.8%
เม.ย.	61.15	59.78	-2.2%	74.54	74.34	-0.3%
พ.ค.	60.64	59.61	1.7%	74.33	74.40	0.1%
มิ.ย.	60.64	59.66	-1.6%	74.33	74.29	-0.1%
ก.ค.	60.98	59.73	-2.0%	74.25	74.34	0.1%
ส.ค.	61.09	59.95	-1.9%	74.25	74.60	0.5%
ก.ย.	61.32	60.35	-1.6%	74.48	74.14	-0.5%
ต.ค.	61.55	60.30	-2.0%	74.61	74.55	-0.1%
พ.ย.	61.55	60.58	-1.6%	74.58	74.40	-0.2%
ธ.ค.	61.43	61.26	-0.3%	74.31	74.45	0.2%
เฉลี่ย	61.14	60.36	-1.3%	73.97	74.25	0.4%
3 เดือน	61.13	61.02	-0.2%	72.65	73.85	1.7%
6 เดือน	60.97	60.35	-1.0%	73.52	74.10	0.8%
9 เดือน	61.02	60.24	-1.3%	73.79	74.18	0.5%
12 เดือน	61.14	60.36	-1.3%	73.97	74.25	0.4%

ที่มา : <http://www.price.moc.go.th>

ภาพที่ 4 ราคาขายปลีกปลานิล ณ ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2557-2559

3. สถานการณ์การค้าของประเทศไทย

3.1 การส่งออก

ปริมาณการส่งออกปลานิลและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ปี 2559 ปริมาณ 7,975.4 ตัน คิดเป็นมูลค่า 598.4 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง -19.5% และ -16.6% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา รูปแบบผลิตภัณฑ์ปลานิลที่ส่งออกมาที่สูงสุด คือ ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง คิดเป็นสัดส่วน 60.5 % ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมา คือ เนื้อปลานิลแช่แข็ง 37.4% ปลานิลมีชีวิต 1.0% เนื้อปลานิลแช่เย็น 0.7 % และปลานิลสดแช่เย็น 0.4% ตามลำดับ (ตารางที่ 5, ภาพที่ 5) โดยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดหลัก คือ สหรัฐอเมริกา 40.7% กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง 27.7% กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป 17.4% แคนาดา 4.5% กลุ่มประเทศแอฟริกา 3.5% กลุ่มอาเซียน 2.2% และประเทศอื่นๆ 4.0% (ภาพที่ 6)

ตารางที่ 5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลานิลของประเทศไทย ปี 2558-2559

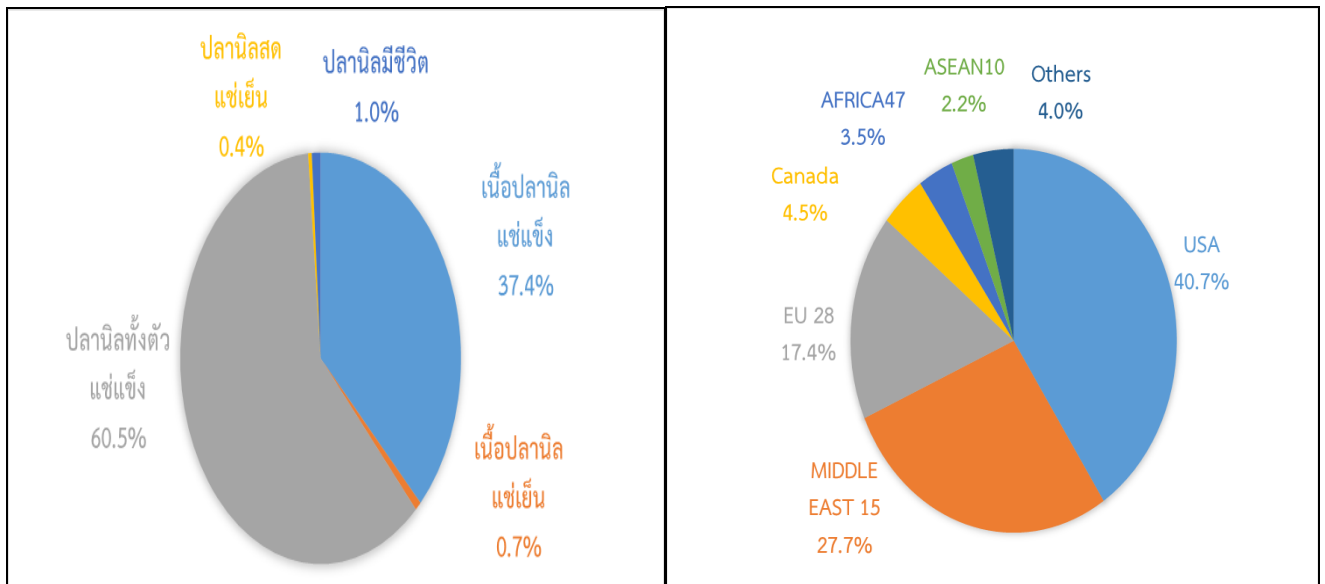
ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	8,523.6	458.4	6,536.0	362.0	-23.3	-21.0
2	เนื้อปลานิลแช่แข็ง	1,331.2	255.6	1,093.5	223.9	-17.9	-12.4
3	ปลานิลสดแช่เย็น	38.0	2.4	153.3	2.5	303.4	4.2
4	ปลานิลมีชีวิต	10.1	0.4	95.3	5.6	843.6	1,300.0
5	เนื้อปลาแช่เย็น	5.6	0.3	97.3	4.4	1,637.5	1,366.7
รวม		9,908.5	717.1	7,975.4	598.4	-19.5	-16.6

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

รหัสพิกัดปลานิลและผลิตภัณฑ์ :

03019940003	ปลานิลมีชีวิต	03027100001	ปลานิลสดแช่เย็น	03032300000	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง
03043100001	เนื้อปลานิลฟิลเลแช่เย็น	03045100002	เนื้อปลานิลแบบอื่นๆแช่เย็น	03046100000	เนื้อปลานิลฟิลเลแช่แข็ง
03049300003	เนื้อปลานิลแบบอื่นๆแช่แข็ง	03055990003	ปลานิลแห้งไม่รมควัน		

ภาพที่ 5 สัดส่วนมูลค่ารูปแบบผลิตภัณฑ์ปลานิลส่งออกปี 2559

ภาพที่ 6 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกปลานิลไปยังกลุ่มประเทศต่างๆ ปี 2559

ตลาดส่งออกที่สำคัญ

(1) สหรัฐอเมริกา (USA)

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับหนึ่งสำหรับสินค้าปลานิลในปี 2559 ประเทศไทยส่งออกปลานิลไปยังสหรัฐฯ ปริมาณ 1,684.8 ตัน คิดเป็นมูลค่า 243.4 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา -1.3% และ -10.5% ตามลำดับ สัดส่วนมูลค่าอยู่ในรูปแบบเนื้อปลานิลแช่แข็งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.2 และปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง คิดเป็นร้อยละ 20.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การส่งออกปลานิลของประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกา ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	เนื้อปลานิลแช่แข็ง	1,005.4	227.7	860.6	192.8	-14.4	-15.3
2	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	701.4	44.3	824.2	50.6	17.5	14.2
3	ปลานิลสดแช่เย็น	0.1	0.0				
รวม		1,706.9	272.0	1,684.8	243.4	-1.3	-10.5

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

(2) กลุ่มตะวันออกกลาง (MIDDLE EAST 15)

กลุ่มตะวันออกกลางเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอันดับสองรองจากสหรัฐฯ ประเทศไทยส่งออกปลานิลไปยังกลุ่มตะวันออกกลางในปี 2559 ปริมาณ 3,225.8 ตัน มูลค่า 166.0 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา -27.0% และ -23.3% ตามลำดับ สัดส่วนมูลค่าอยู่ในรูปแบบปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง ร้อยละ 97.2 และเนื้อปลานิลแช่เย็น ร้อยละ 2.6 และเนื้อปลานิลแช่แข็ง 0.2% ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การส่งออกปลานิลของประเทศไทยไปกลุ่มตะวันออกกลาง ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	4,371.6	213.8	3,122.5	161.3	-28.6	-24.6
2	ปลานิลสดแช่เย็น	25.5	1.5				
3	เนื้อปลานิลแช่เย็น	5.6	0.3	97.3	4.4	1,637.5	1,366.7
4	เนื้อปลานิลแช่แข็ง	19.2	0.9	6.0	0.3	-68.8	-66.7
รวม		4,421.9	216.5	3,225.8	166.0	-27.0	-23.3

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

(3) กลุ่มสหภาพยุโรป (EU 28)

ปี 2559 ประเทศไทยส่งออกปลานิลไปยังกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (EU 28) จำนวน 1,495.3 ตัน มูลค่า 104.0 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง -16.1 % และ -4.8% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สัดส่วนมูลค่าอยู่ในรูปปลานิลทั้งตัวแช่แข็งส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 77.2 และเนื้อปลานิลแช่แข็ง คิดเป็นร้อยละ 22.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การส่งออกปลานิลของประเทศไทยไปกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (EU 28) ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	1,684.9	93.1	1,384.4	80.3	-17.8	-13.7
2	เนื้อปลานิลแช่แข็ง	96.7	16.1	110.9	23.7	14.7	47.2
รวม		1,781.6	109.2	1,495.3	104.0	-16.1	-4.8

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

(4) กลุ่มประเทศแอฟริกา (AFRICA 47)

ปี 2559 ประเทศไทยส่งออกปลานิลไปยังกลุ่มประเทศแอฟริกา (AFRICA 47) จำนวน 410.6 ตัน มูลค่า 20.9 ล้านบาท โดยปริมาณลดลง -10.1% แต่มูลค่าเพิ่มขึ้น +2.5% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สัดส่วนมูลค่าอยู่ในรูปปลานิลทั้งตัวแช่แข็งส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 99.0 และเนื้อปลานิลแช่แข็ง คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 การส่งออกปลานิลของประเทศไทยไปกลุ่มประเทศแอฟริกา ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	449.0	19.7	409.2	20.7	-8.9	5.1
2	เนื้อปลานิลแช่แข็ง			1.4	0.2		
3	ปลานิลสดแช่เย็น	7.5	0.7				
รวม		456.5	20.4	410.6	20.9	-10.1	2.5

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

(5) กลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN 10)

ประเทศไทยส่งออกปาลานิลไปยังกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN 10) ในปี 2559 จำนวน 397.1 ตัน มูลค่า 13.3 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น +2.7 เท่า, +1.5 เท่า ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สัดส่วนมูลค่าเป็นปาลานิลมีชีวิตมากที่สุด ร้อยละ 42.1 รองลงมาเป็นปาลานิลทั้งตัวแช่แข็ง ร้อยละ 25.6 ปาลานิลสดแช่เย็น ร้อยละ 16.5 และเนื้อปาลานิลแช่แข็ง ร้อยละ 15.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การส่งออกปาลานิลของประเทศไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN10) ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปาลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	59.4	2.5	119.1	3.4	100.5	36.0
2	เนื้อปาลานิลแช่แข็ง	33.1	2.3	36.2	2.1	9.4	-8.7
3	ปาลานิลมีชีวิต	10.1	0.4	95.3	5.6	843.6	1,300.0
4	ปาลานิลสดแช่เย็น	4.9	0.1	146.5	2.2	2,889.8	2,100.0
รวม		107.5	5.3	397.1	13.3	269.4	150.9

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

3.2 การนำเข้า

ปริมาณการนำเข้าปาลานิลและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในปี 2559 ปริมาณ 414.3 ตัน มูลค่า 50.8 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง -48.5% และ -46.4% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีรูปแบบการนำเข้า คือ เนื้อปาลานิลแช่แข็ง ร้อยละ 72.6 และปาลานิลทั้งตัวแช่แข็ง ร้อยละ 27.4 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด (ตารางที่ 11, ภาพที่ 7) โดยมีตลาดนำเข้าหลักจากกลุ่มประเทศอาเซียน 48.1% ประเทศจีน 46.7% ไต้หวัน 3.6% กลุ่มตะวันออกกลาง 1.5% และประเทศญี่ปุ่น 0.1% (ภาพที่ 8)

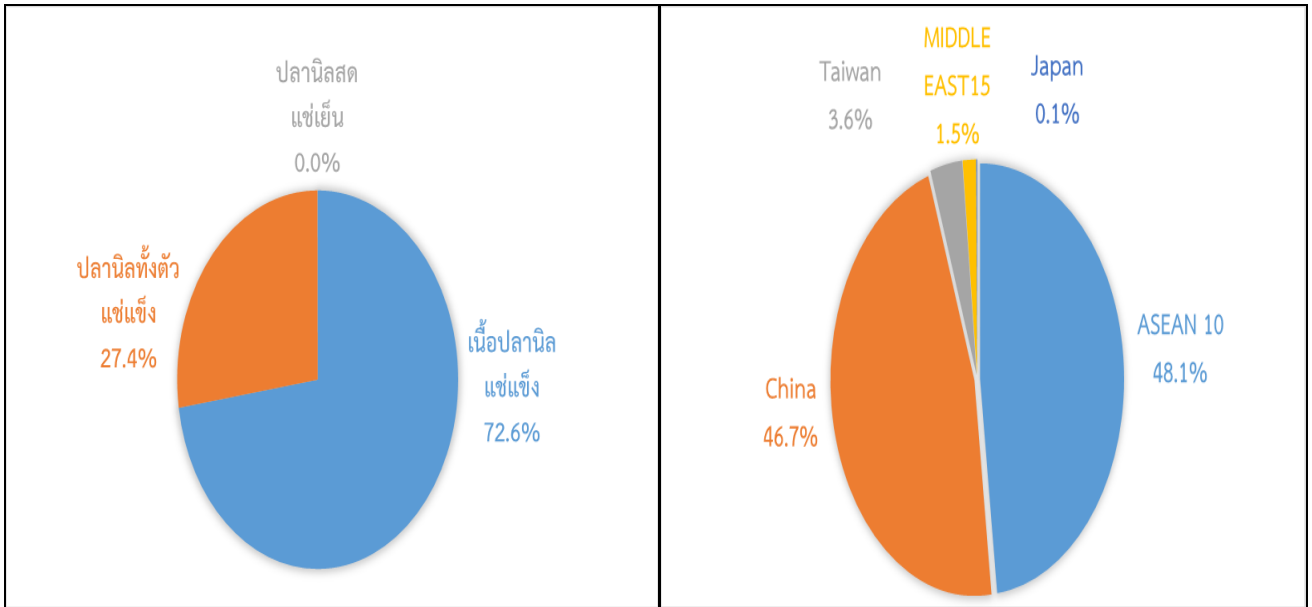
ตารางที่ 11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปาลานิลของประเทศไทย ปี 2558-2559

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับ ที่	รายการ	2558		2559		% การเปลี่ยนแปลง	
		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
1	ปาลานิลทั้งตัวแช่แข็ง	404.7	23.4	220.5	13.9	-45.5	-40.6
2	เนื้อปาลานิลแช่แข็ง	399.2	71.4	193.8	36.9	-51.5	-48.3
3	ปาลานิลสดแช่เย็น	0.01	0.01	0.01	0.01		
รวม		803.9	94.8	414.3	50.8	-48.5	-46.4

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

ภาพที่ 7 สัดส่วนรูปแบบผลิตภัณฑ์ปลานิลที่นำเข้าไป 2559

ภาพที่ 8 แสดงสัดส่วนมูลค่านำเข้าปลานิลจากกลุ่มประเทศต่างๆ ปี 2559

4. ปัญหาอุปสรรคการเลี้ยงปลานิลในประเทศไทย

4.1 ด้านการผลิต

4.1.1 ขาดแคลนพันธุ์ปลานิลที่มีคุณภาพ เลี้ยงไม่โต และบางช่วงมีการขาดแคลนลูกพันธุ์ปลานิล โดยเฉพาะในช่วงที่มีอัตราการฟักไข่ได้ปริมาณน้อย เช่น ช่วงอุณหภูมิสูงมากในฤดูร้อน และช่วงอุณหภูมิต่ำในฤดูหนาว

4.1.2 ผลผลิตปลานิลเฉลี่ยต่อไร่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งอยู่ที่ 429 กก./ไร่ (ข้อมูลเบื้องต้น ณ ปี 2559)

4.1.3 การขาดระบบบริหารจัดการที่ดีตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ตั้งแต่โรงเพาะฟัก การอนุบาล ตลอดจนถึงกระบวนการเลี้ยงปลานิล ส่งผลให้จำนวนฟาร์มปลานิลที่ได้มาตรฐาน GAP มีน้อยมากไม่ถึง 1% ของจำนวนฟาร์มปลานิลทั้งหมด อีกทั้งเกษตรกรขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐาน เนื่องจากราคาจำหน่ายปลานิลที่ได้มาตรฐาน GAP ไม่ได้สูงขึ้น

4.1.4 ภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้งในช่วงต้นปี มีน้ำไม่เพียงพอในการเลี้ยงปลา ฤดูฝนมาล่าช้ากว่าปกติ ขาดแคลนน้ำสำหรับการถ่ายเทน้ำในบ่อปลา เมื่อถึงฤดูฝนก็ประสบกับพายุฤดูฝนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง สำหรับภาคใต้ก็ประสบภัยน้ำท่วมช่วงปลายปี รวมทั้งสภาพอากาศแปรปรวน สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล

4.1.5 เกษตรกรขาดศักยภาพทั้งด้านการผลิต (เลี้ยงรูปแบบเดิม ได้ผลผลิตต่ำ) การแปรรูป การตลาด รวมถึงการเป็นผู้ประกอบการรายย่อย ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้น้อย

4.2 ด้านการตลาด

4.2.1 ตลาดปลานิลไทย ผลผลิตปลานิลส่วนใหญ่บริโภคภายในประเทศร้อยละ 90 -95 และส่งออกเล็กน้อยเพียงร้อยละ 5-10 สินค้าปลานิลส่วนใหญ่ส่งไปขายยังตลาดระดับล่าง ในรูปแบบปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง ซึ่งมีมูลค่าต่ำ ยังไม่สามารถที่จะเข้าไปครองตลาดสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่ของโลก ไทยมีสัดส่วนการตลาดเพียง 1-2% ในรูปแบบปลานิลทั้งตัวแช่แข็ง และเนื้อปลานิลแช่แข็ง

4.2.2 การจำหน่ายผลผลิตปลานิลไทย ยังคงผ่านพ่อค้าคนกลางหลายระดับ ซึ่งยังขาดตลาดปลานิลหรือศูนย์ซื้อขายปลานิลของกลุ่มเกษตรกรโดยตรง

4.2.3 ผู้ส่งออกขาดแคลนวัตถุดิบในการส่งออก เนื่องจากความต้องการบริโภคปลา นิลภายในประเทศสูง อีกทั้งราคาที่จำหน่ายหน้าฟาร์มค่อนข้างสูง จนผู้ส่งออกไม่สามารถซื้อวัตถุดิบมาเพื่อทำการแปรรูปส่งออกได้

4.2.4 ปัญหาด้านสินค้าปลานิลที่คืนกลับมายังประเทศไทย เนื่องจากไม่ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของลูกค้า (ขนาด คุณภาพ)

5. แนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค

5.1 ด้านการผลิต

5.1.1 กรมประมงได้พัฒนาและปรับปรุงลูกพันธุ์ปลานิลจืดลาดาพันธุ์ที่ดีและแจกจ่ายให้ศูนย์วิจัยและพัฒนา ประมงน้ำจืดทั่วประเทศนำไปผลิตเป็นพ่อแม่พันธุ์ เพื่อผลิตลูกพันธุ์ที่มีคุณภาพแจกจ่ายแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลต่อไป

5.1.2 กรมประมงจัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่(ปลานิล) ระหว่างปี 2558-2560 เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการเลี้ยง และยกระดับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้น เพิ่มมูลค่าสินค้าปลานิล รวมถึงการรวมกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้มีอำนาจต่อรองการซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ถูกลง รวมทั้งการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

5.1.3 กรมประมงมีโครงการพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่ Smart Farmer อยู่แล้ว ทั้งนี้ควรต่อยอดถึงการพัฒนาเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการรายย่อย (Startup และ Digital Economy) พร้อมเข้าสู่ Thailand 4.0 เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม

5.2 ด้านการตลาด

5.2.1 กรมประมงได้สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยการพัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมปลานิล 4 ภาค ให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ปลานิล และเพิ่มช่องทางการตลาดให้เครือข่าย

5.2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่ม ขายผลผลิตปลานิลส่งตรงไปยังผู้บริโภคโดยตรง

5.2.3 ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์หลากหลาย เพื่อเพิ่มมูลค่า ทดแทนการส่งออกในรูปแบบปลาทั้งตัวแช่แข็ง ซึ่งมีมูลค่าต่ำ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลานิลให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของผู้นำเข้า เพื่อป้องกันตลาดระดับบนที่มีอำนาจการซื้อเพิ่มขึ้น

.....

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

1. สถิติผลผลิตปลานิล : กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง
2. ราคาปลานิล : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ตลาดไท, กระทรวงพาณิชย์
3. สถิติการส่งออกและนำเข้าปลานิลของประเทศไทย : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ, กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง
4. เอกสารโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิลครบวงจร 2558-2560

